

Riis, Ulla, Hartman, Thérèse & Levander, Sara (2011) *Darr på ribban? En uppföljning av 1999 års befordringsreform vid Uppsala universitet [Is the Bar Quivering? A Follow-up of the 1999 Academic Promotion at Uppsala University]*. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis. Uppsala Studies in Education, no 127

Under åren 1999–2010 hade en universitetslektor en ovillkorlig rätt att befordras till professor under förutsättning att hon eller han var behörig för en sådan befattning. Inför reformen fanns flera farhågor, bland annat dessa: Skulle kraven på kompetens sjunka? Skulle kvinnors och mäns ansökningar om befordran behandlas på olika sätt?

Rapporten redovisar en uppföljning av reformen vid Uppsala universitet. Syftet gäller det som vardagligt kallas *ribban*: Vilka meriter krävdes för att en lektor skulle bli befordrad? Fanns skillnader när det gäller hur vetenskapliga och pedagogiska meriter värderades mellan vetenskapsområden och fakulteter, mellan kvinnor och män och över tid?

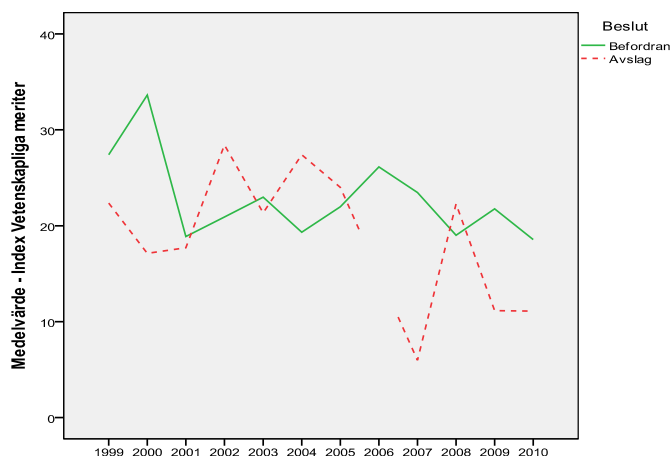
Under tolvårsperioden ansökte ca 700 lektorer om befordran och ca 500 befordrades. Övriga fick avslag. Vi analyserade ett urval om 294 av dessa 700 ärenden. Det empiriska materialet var de sökandes CV och de sakkunnigas utlåtanden. Informationen i de sökandes CV kvantifierades och ett antal index skapades. Data delades upp på åtta bakgrundsfaktorer som vi antog skulle kunna ha betydelse i befordringsfrågan: Vetenskapliga meriter, pedagogiska meriter, meriter som visar vetenskapssamhällets förtroende, ledarmeriter, rörlighet, forskningsanslag, samverkan samt kön.

Med utgångspunkt i ca etthundra identifierade variabler skapade vi sex viktade index, ett för de vetenskapliga meriterna och tre för de pedagogiska. Vi skapade också viktade index för ledarskap och för vetenskapssamhällets visade förtroende. Sättet att vikta och argument för detta ges i rapporten, s 47-65. Data analyserades i SPSS (frekvenser, korstabeller och regression).

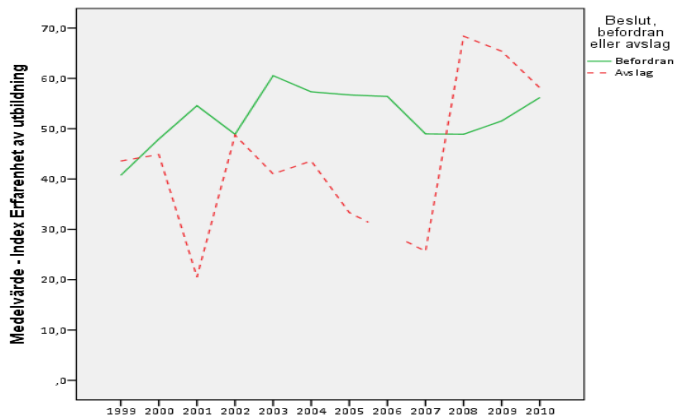
Vi har granskat de sakkunnigas utlåtanden vad gäller längd och struktur och den omsorg de ägnade åt beskrivning och värdering av de pedagogiska meriterna. Detta motiverades av en skärpning i högskoleförordningen i samband med befordringsreformen: "(L)ika stor omsorg skall ägnas prövningen av den pedagogiska skickligheten som prövningen av den vetenskapliga skickligheten".

Av ansökningarna kom 78 procent från män och 22 procent från kvinnor. Detta återspeglade ganska väl könsfördelningen bland lektorerna 1998, som var 74 resp. 26 procent, men det var tydligt att männen tog för sig med litet större iver än kvinnorna. Däremot gick det bra för de kvinnor som ansökte; 79 procent av dem befordrades, att jämföra med 74 procent av männen.

Vetenskapliga meriter vägde som väntat tungt i befordringsprocessen. Resultaten visade emellertid att ribban för de vetenskapliga meriterna sjönk över tid, men måttligt. Ribban för de pedagogiska meriterna höjdes successivt. Figur 1 och 2 illustrerar dessa resultat.

Figur 1. Index Vetenskapliga meriter över tid och beslut för befordrade och för dem som fick avslag, medelvärde. År 2006 togs inga beslut om avslag.

Figur 2. Index Pedagogiska meriter, erfarenhet av undervisning och utbildningsplanering över tid och beslut för befordrade och för dem som fick avslag, medelvärde. År 2006 togs inga beslut om avslag.

Standardhållningen i besluten i befordringsärendena förbättrades över tid – ribban låg oftare still. Några av de viktigaste resultaten i övrigt:

Vetenskapliga meriter

- Publiceringstraditioner varierar mycket både mellan vetenskapsområden och mellan fakulteter. Därför kan meningsfulla jämförelser inte göras utifrån enkla frekvensberäkningar och därför vårt val att skapa viktade index,
- Även sedan olika områdens vetenskapliga meriter genom konstruktionen av index hade balanserats mot varandra fanns en betydande variation inom vart och ett av dessa tre vetenskapsområden: Humaniora/Samhällsvetenskap, Medicin/Farmaci och Naturvetenskap/Teknik.

Pedagogiska meriter

- Det förelåg en tendens hos de sakkunniga att likställa de pedagogiska meriterna med enbart "antal handledda doktorander". Denna tendens till förenklande kvantifiering tilltog över tid,
- Meriter som handlade om reflektion i pedagogiska frågor främjade inte befordran.

Kvinnor och män

- I sökandegruppen hade kvinnorna något sämre vetenskapliga meriter och något bättre pedagogiska meriter än män,
- Kvinnorna befordrades på något lägre vetenskapliga meriter än män. Nivån för de kvinnor som fick avslag var, med ett undantag, lägre än för motsvarande män,
- Kvinnorna befordrades på något lägre pedagogiska meriter än män. Nivån för avslag var densamma för kvinnor som för män,
- Kvinnorna hade betydligt mer erfarenhet än männen av ledningsuppgifter. De hade även betydligt mer erfarenhet än männen av uppdrag som speglar vetenskapssamhällets förtroende. Båda dessa typer av meriter främjade chanserna för befordran,
- Det förefaller ha ställts olika krav på kvinnor och på män såväl *över tid* som *inom* och *mellan* vetenskapsområden.

Samverkan, rörlighet och forskningsanslag

- Erfarenhet av samverkansaktiviteter förefaller inte ha spelat roll för utgången av befordringsärendena,
- Rörligheten varierade stort mellan de tre vetenskapsområdena. Forskningsvistelse utomlands främjade oftast, men inte inom Humaniora/Samhällsvetenskap, befordran,

- Relativt få sökande redovisade erhållna forskningsanslag. Sambandet mellan antal erhållna anslag och befordran, liksom mellan anslagsstorlek och befordran var klart positivt,
- Männerna hade fler anslag per person än kvinnorna och männens anslag var genomsnittligt klart större än kvinnornas.

Sakkunnigas roll och utlåtanden

- Sakkunnigutlåtandena blev kortare över tid. Inom de naturvetenskapliga områdena var de så korta att de saknade återkopplande och kvalitetsdrivande information,
- De sakkunniga ägnade inte samma omsorg åt bedömning av de pedagogiska meriterna som åt de vetenskapliga meriterna,
- De sökandes beskrivningar av de egna meriterna förbättrades mycket tydligt över tid. Det fick inte motsvarande effekt på de sakkunnigas utlåtanden – tvärtom. De sakkunniga verkar snarare ha ”rationaliserat” sitt arbete över tid.

De resultat som fokuserade på värdering av pedagogiska meriter publicerades såsmåningom av Levander & Riis som en artikel i *Nordic Journal of Studies in Educational Policy* (2016). Artikeln, som återfinns [här](#), ingick 2017 i Levanders *avhandling Den pedagogiska skickligheten och akademins väktare. Kollegial bedömning vid rekrytering av universitetslärare*.